

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

•Ο φυσικές ἀγῶν τοῦ ὄφγανισμοῦ ἀνθρωπος.

Αν ἔξετάσωμεν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ μορφολογικῆν,
ἀνατομικὴν καὶ φυσιολογικὴν ἀποψίν θὰ τὸν κατατάξω-
πεν, ὡς γνωστόν, εἰς τὰ πρωτεύοντα θηλαστικὰ Σπονδυλό-
ζωα, τὸν θεωροῦμεν δὲ ὅτι κατέχει τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα
τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου. Ὡς φυσικὸν λοιπὸν ὁργανικὸν σῶμα
ὅ ἄνθρωπος ὑπόκειται εἰς τοὺς γενικοὺς βιολογικοὺς νό-
μους, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὁργανισμοὶ εἰς τὴν Φύσιν.
Οὗτο ὁ ἄνθρωπος διεξάγει πράγματι, ὡς ὁργανικὸν ἀτομον,
ἄγῶνα περὶ ὑπάρξεως, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὁργανισμοί,
καὶ ἀκριβῶς ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον τὸν
ὅποιον διεξάγονν οὗτοι εἰς τὴν Φύσιν. Ὁ φυσι-
κὸς αὐτὸς ἄγων διεξάγεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τῶν
φυσικῶν ὅρων τῆς ζωῆς, δηλαδή, κατὰ τῆς θερμο-
κρασίας, τῆς ὑγρασίας, τῶν θρεπτικῶν οὖσιῶν, τῶν ἀσθε-
νειῶν κλπ. Καὶ ἀπὸ τὸν ἄγῶνα αὐτὸν ἔξερχονται πράγματι
νικηταὶ οἱ ἴσχυρότεροι καὶ καλλίτεροι γενικῶς ὁργανισμοί,
ἀκριβῶς, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς τὴν λοιπὴν γενικῶς ὁργα-
νικὴν Φύσιν. Διὰ τὴν διεξαγωγὴν δὲ τοῦ φυσικοῦ τούτου
ἄγωνος ὁ ἀνθρώπινος ὁργανισμὸς προσαρμόζεται
ὅμοιως ὅλως ἀσυνειδήτως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς
ζωῆς καὶ κατὰ τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τῆς δαρβινείου
θεωρίας, ὅπως ἀποδεικνύοντα πλεῖστα γεγονότα, ἀπὸ τὰ
ὅποια πολὺ ὀλίγα θ' ἀναφέρωμεν ἐδῶ. Εἶνε γνωστὸν π.χ.
ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι γενικῶς ἔπεσαν θύματα τῆς ἐλονοσίας
κατὰ τὰς διεισδύσεις τογ εἰς ἐρευνημένας χώρας πολὺ

περισσότερον ἢ ὅσον πίπτουν οἱ ιθαγενεῖς κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων, ἐνῷ ἀντιθέτως Μαῦροι μεταφερόμενοι εἰς Ἀγγλίαν διπόκεινται εὐκόλως εἰς τὴν φθίσιν. Κατὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπουνται ἐπίσης τὰ θύματα τῶν ιθαγενῶν ἀπὸ τας μασθενείας, τὰς δποίας εἰσήγαγον οἱ Εὑρωπαῖοι εἰς τὰς γώρας, τὰς δποίας καταλαμβάνουν οὗτοι ἔκαστοτε.

Ἐνεκα τούτων πρόγματι οἱ ιθαγενεῖς, παρὰ τὴν γονιμότητά των, ἐλαττοῦνται διαρκῶς. Ἄλλα καὶ ἄπειρα φαινόμενα τοῦ καθημερινοῦ βίου ἀνάγονται εἰς τὴν προσαρμογὴν τοῦ δργανισμοῦ πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς συνθήκας, ἐνεκα ἀκριβῶς τοῦ φυσικοῦ τούτου ἀγῶνος.⁶ Η σκλήρυνσις π.χ. τῆς παλάμης τοῦ ἐργάτου, ή ἀνάπτυξις τῶν μυῶν τοῦ σιδηρουργοῦ καὶ τῶν ἐργατῶν ἐν γένει, ή ἀσκησις αἰσθήσεών τινον λόγῳ ἐλαττωματικότητος ἄλλων (τῆς ἀφῆς π.χ. λόγῳ ἐλλείψεως τῆς δράσεως κλπ.), ή σχετικὴ ἀνοσία εἰς ἐνδημικὰς νόσους, ὡς π.χ. πρὸς τὸν τῦφρον παρ' ἡμῖν κλπ. εἶνε τὰ κοινότερα παραδείγματα τῆς τοιαύτης προσαρμογῆς. Ομοίως διεξάγουν τοιοῦτον ἀγῶνα δὲ τὰ ἐσωτερικὰ δργανα τοῦ δργανισμοῦ, δ στόμαχος καὶ τὸ πεπτικὸν σύστημα, ή καρδία καὶ τὸ αἷμα, οἱ πνεύμονες κλπ., Δὲν δυνάμεθα, λοιπόν, ν' ἀναλύσωμεν δὲ αὗτὰ ἐν πρὸς ἐνταῦθα, ἔχουν δικαὶα ταῦτα μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀτόμου, ἐνῷ ἡμεῖς οὐδεμίαν ἀπολύτως συνείδησιν αὗτῶν ἔχομεν.

Ολα λοιπὸν τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶνε ἀκριβῶς ἐκεῖνα, τὰ δποία ἀποτελοῦν τὰ πραγματικὰ στοιχεῖα τοῦ φυσικοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος τῶν ἀτόμων, δπως τὸν διετύπωσεν δ Δαρβίνος, διότι ταῦτα προκαλοῦν δικαὶα φυσικῶς ἀσυνείδητον ἀντίδρασιν καὶ προσαρμογὴν τοῦ δργανισμοῦ εἰς τὰς φυσικὰς συνθήκας τῆς ζωῆς.

Συμπέρασμα. Ὁ ἄνθρωπος, ώς φυσικὸς ζωῆκὸς ὁργανισμός, ἀγωνίζεται καὶ αὐτὸς τὸν φυσικὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ὅπως τὸν διετύπωσεν ὁ Λαοβῖνος, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὁργανισμοὶ εἰς τὴν Φύσιν.

Ἐνθρωπίη διανόησις εἰσέρχεται συνειδητῶς εἰς τὸν φυσικὸν τοῦτον ἀγῶνα διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ἐπιστολογισματεύοντες προηγουμένως, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διεξάγει φυσικὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ὁργανισμοί. Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ διεξάγουν τὸν ἀγῶνα τοῦτον τελείως μηχανικῶς καὶ ἀσυνειδήτως. Εἰς τὸν ἄνθρωπον δῆμος ὁ φυσικὸς αὐτὸς ἀγών τῆς ζωῆς κατέστη βαθμηδὸν καὶ συνειδητὸς εἰς πολλὰ σημεῖα αὐτοῦ, τόσον ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ δύναται σήμερον νὰ ὑποβοηθῇ πλέον τὸν ἀγῶνα τοῦτον τεχνητῶς καὶ ἐμμέσως, οὗτος εἰπεῖν, εἰς μεγάλην κλίμακα. Πράγματι τὸν ἀγῶνα τοῦ ἄνθρωπου κατὰ τῶν ἀσθενειῶν ὑποβοηθεῖ ἡ ἀνάπτυξις τῆς Θεραπευτικῆς καὶ Ὑγιεινῆς. Οἱ θάνατοι π.χ. παιδῶν ἀπὸ διφθερίτιδα πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ ἀντιδιφθερίτικοῦ δροῦ ὑπὸ τῶν Βέριγκ καὶ Ροῦ ἔφθανον εἰς μεγάλους ἀριθμούς, ἐνῷ τώρα οὗτοι εἶναι σπάνιοι. Ὁλόκληρος δῆμος ἡ Ἱατρικὴ Ἐπιστήμη εἶναι, νομίζομεν, προϊὸν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίσεως, διότι κανεὶς ἄλλος ὁργανισμὸς δὲν ἀσκεῖ τοιαύτην διὰ τοὺς δμοίους του.

Οφείλομεν ἐν τούτοις καὶ ἐδῶ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ συνείδησις αὕτη τοῦ ἀγῶνος γίνεται διὰ τῆς γνώσεως καὶ ὅχι ἀπ' εὐθείας διὰ τῶν αἰσθήσεων τοῦ ἀτόμου.

Ἐξ ἄλλου βάσις τῆς διαβιώσεως τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς, τὴν Κοινωνίαν, κατὰ τὴν κειμένην σήμερον ἀναρρέοντα, εἴνε ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ἀνθρώπινὴν ὁργήν, ταῦτα καὶ τὰ δικαιώματά της. Ὁλόκληρος πράγματι ἡ νομοθεσία προστατεύει ὅぢ μόνον τὴν ζωὴν ἀνθρώπου.

νήτου ἀτόμον, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἰσέτι κνιουμένου τοιούτου.
Ἐξτὸς τούτον καταβάλλεται κάθε φροντίς, ὅπως ἔκαστον
ἀτόμον προστατεύεται κατὰ πάσης βλάβης, ἢ ὅποια θὰ ἔτο
δυνατὸν νὰ θέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν ὑπαρξίαν του (βρεφοκο-
μεῖα - γοστοκομεῖα - σταθμοὶ αἱ βοηθειῶν κλπ.). Ἐξαίρεσιν
τούτου ἀποτελεῖ μόνον ὁ νόμιμος (;) πόλεμος. Καὶ ἐκεῖ
ὅμως ἀκόμη κάθε ἀτόμον, τὸ ὅποιον δὲν ἀποθνήσκει ἐπὶ^{ΘΕΣΤΟΥΝ}
τοῦ πεδίου τῆς πάχης, προστατεύεται ἀπὸ διεθνεῖς νόμους
(διεθνῆς ἐργαθός σταυρός, προστασία αἰχμαλώτων κλπ.).

Ολόκληρος λοιπὸν ἡ ἀνάπτυξις τῆς Ἰατρικῆς Ἐπιστή-
μης, ως καὶ ὅλοκληρος ὁ τεχνητὸς βίος (κατοικία, θέρμαν-
σις, ἐνδύματα κλπ.), εἶναι μέσα, τὰ ὅποια σκοποῦν νὰ ὑπο-
βοηθήσουν τὸ ἀτόμον μέχρι τοῦ δυνατοῦ ὅρίου τῆς δια-
τηρίσεως τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Ἡ ως ἄνω ὅμως ἀρχὴ καὶ τὰ μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ
σκοποῦ της, κάθε ἄλλο παρὰ φυσικὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ.
Διότι πράγματι εἰς τὴν Φύσιν οἱ δογανισμοὶ ἀποθνήσκουν,
ώς εἴπομεν, κατὰ μεγίστας ποσότητας, πρὸιν φθάσουν τὴν
ἥλικίαν τῆς ὀριμότητος. Εἶναι λοιπὸν ἡ ἀρχὴ αὐτὴ καθα-
ρῶς κοινωνικὴ καὶ ἀνθρωπιστική, ἡ δὲ ἐννειδητος
ὑποβοήθησις τοῦ φυσικοῦ ἀγῶνος τοῦ ἀτό-
μου καθαρὸν προϊὸν τῆς διανοήσεώς του.

Συμπέρασμα. Ἀπὸ τὰ ἄνω δυνάμειται ἀσφαλῶς νὰ
συμπεράνωμεν, ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν καθαρῶς φυ-
σικὸν ἀγῶνα τοῦ ἀτόμου ἀνθρωπος πρὸς τὰς φυσικὰς συν-
θήκας τῆς ζωῆς εἰσέρχεται ἡ διανόησις τοῦ ἀνθρώπου,
Πράγματι αὐτὴ διὰ τῆς γνώσεως τῶν φυσικῶν νόμων καὶ
τῆς καταλλήλου χρησιμοποιήσεως τῆς γνώσεως ταύτης
ὑποβοηθεῖ συνειδητῶς πλέον τὸν φυσικὸν ἀγῶνα
τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν Κοινωνίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

**Ποια τὰ αἴτια τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν Κοινωνίαν
τόσον τοῦ ἀτόμου σσον καὶ τῶν ὄμάδων.**

Α. **Ο ἀγών τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν Κοινωνίαν.** Εἰς τὸ
προηγούμενα κεφάλαια ἀπεδείξαμεν:

1. "Οτι ὁ ἀνθρωπος διεξάγει φυσικὸν ἀγῶνα περὶ ὑπάρ-
χεως, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὁργανισμοί.

2. "Οτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρωπον εἰς τὴν Κοινωνίαν δὲν
πληροῖ μόνον φυσικὰς ἀπαιτήσεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλας, τὰς
ὅποιας ἐδημιούργησεν αὐτὸς ὁ ἀνθρωπος διὰ τοῦ πολιτι-
σμοῦ.

3. "Οτι καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν φυσικὸν ἀγῶνα, τὸν
ὅποιον διεξάγει ὁ ἀνθρωπος ὃς ὁργανισμός, εἰσέρχεται ἡ
διανόησις αὐτοῦ, ἡ ὅποια τὸν ὑποβοηθεῖ πλέον συνειδη-
τῶς εἰς αὐτόν.

Θὰ ἔρευνήσωμεν τώρα, ἢν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν φυσικὸν
ἀγῶνα, ὑπάρχῃ καὶ κοινωνικὸς ἀγῶν τοῦ ἀτόμου καὶ ποῖα
εἶνε τὰ αἴτια του,

Κάθε ἀτομογ, τὸ ὅποιον γεννᾶται εἰς τὴν Κοινωνίαν,
ενρίσκεται ἀμέσως ἀπὸ τὰ τῷτα του βίματα, ὅπως εἴδο-
μεν (σελ. 44), εἰς ἓνα περιβάλλον, ἐντὸς τοῦ ὅποιον ὑπο-
χρεοῦται νὺν ἐπιδιώξῃ σκοποὺς ἔξω τῶν φυσικῶν τοιούτων.
Πράγματι ὁ ἀνθρωπος ἀνατρέψεται ἐντὸς τῆς Οἰκογενείας
του εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρὸς μίαν τάσιν ὑπεροχῆς ἀπέ-
ναντι τῶν συνανθρώπων του εἰς τὴν Κοινωνίαν. Ἡ ίδια,
λοιπόν, ἡ Οἰκογένεια δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸ παιδί ν' ἀνα-
πτῦξῃ τὰς ίδιας του ἀπαιτήσεις πρὸς τὴν ζωήν, ἀλλ' ἀπαι-
τεῖ ἀπ' αὐτὸ ἀμέσως ὠρισμένας πράξεις, αἵ ὅποιαι κάθε

ἄλλο παρά μὲ τὴν θρέψιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδιοῦ
ἔχουν σχέσιν. «Γιὰ δὲς πόσο ὥραια σοῦ πάει αὐτὸ τὸ φό-
ρεμα.—Κύτταξε πόσο καλλίτερα καὶ ἀκριβώτερα εἶνε τὰ
παιγνίδια σου, ἀπὸ τὰ παιγνίδια τῶν ἄλλων παιδιῶν.—Σὺ
εἶσαι καλλίτερο καὶ πλουσιότερο παιδί ἀπὸ τὰ ἄλλα» κλπ.
Αὗταὶ εἶνε συνήθιστες αἱ πρῶται διδασκαλίαι τῆς μητέρας
στὸ παιδί της. «Κύτταξε νὰ γίνῃς μεγάλος ἀνθρωπος.—
Οταν μεγαλώσεις καὶ ἔχεις πολλὰ χρήματα θὰ διατάξῃς
καὶ σὺ καὶ θὰ ζήσῃς σᾶν ἀνθρωπος στὴν Κοινωνία. — Κύτ-
ταξε μὴ σοῦ πάρῃ τὸν ἀέρα ὁ Νίκος» κλπ. Αὗταὶ εἶνε αἱ
συνηθέστεραι διδασκαλίαι τῶν περισσοτέρων πατέρων στὰ
παιδιά των. Ἀκόμη ἡ κανζησιολογία τοῦ πατρὸς ἐμπρὸς
στὰ παιδιά διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του ἀπέναντι τῶν ἄλλων
ἀνθρώπων εἰς τὸν καθημερινὸν σημερινὸν βίον. «Τοῦ
ἔκαμα καὶ ἔγὼ αὐτό.—Νόμιζε δτι θὰ μὲ ὑποσκελίσῃ» κλπ.

Ἄπὸ τὰ σύντομα αὗτά, τὰ δποῖα δλοι δυνάμεθα νὰ
πιστοποιήσωμεν καθημερινῶς, προκύπτει, νομίζομεν, δτι ἡ
Οἰκογένεια εὐθὺς ἀμέσως προπαρασκευάζει τὸ παιδί διὰ
τὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα, μὲ καλὴν ἡ κακὴν κατεύθυνσιν,
διότι διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς τροφῆς οὔτε ἰδέαν ἀκόμη ἔχει τὸ
παιδί, ἐφ' ὅσον περὶ αὐτοῦ φροντίζουν οἱ γονεῖς του.
Ἀφήνω δλα τὰ ἄλλα, τὰ δποῖα συμβαίνουν εἰς τὰς οἰκο-
γενείας (ἔριδας γονέων, διακρίσεις μεταξὺ τῶν παιδιῶν
κλπ.), τῶν δποίων τ' ἀποτελέσματα τόσον εὐρέως ἐρευνᾶ-
σήμερον ἡ ἀτομικὴ ψυχολογία.

Τὸ Σχολεῖον ἔπειτα ὑποβοηθεῖ καὶ αὐξάνει αὐτὴν τὴν
τάσιν τῆς ὑπεροχῆς. Τὸ παιδί ἔκει ὠθεῖται πράγματι εἰς
τὸ νὰ ζητῇ νὰ ὑπερτερήσῃ τοὺς συμμαθητάς του. «Δὲν
θὰ προκόψῃς ἔτσι στὴν Κοινωνία.—Δὲν ἀξίζεις γιὰ τίποτε.
—Προσπάθησε νὰ βελτιωθῇς» κλπ. Αὗταὶ εἶνε αἱ συνή-

ίθεις φράσεις ποὺ ἀκούει ὁ ἀμελής, ἢ καὶ ὁ ἐκ φύσεως κάπως ὅπισθιδρομικὸς μαθητής. Τοῦτο ἀνεγγνώρισε πλήρως ἡ νεωτέρα Παιδαγωγική, ἡ ὅποια ἔθεσε ως βάσιν της, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ἀτομικῶν ἴκανοτήτων τῶν παιδιῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πρωτοβουλίας αὐτῶν διὰ τοῦ Σχολείου ἐργασίας. Καὶ οἱ γονεῖς ἐπίσης θέλουν μὲ κάθε μέσον νὰ προχωρήσῃ τὸ παιδί τους εἰς τὸ σχολεῖον, γιὰ νὰ πάρῃ κάποιο χαρτὶ νὰ ξέσῃ σᾶν ἀνθρώπος. Ὁ κατώτερος ἰδίως κοινωνικῶς γνένευς εὑχεται στὸ παιδί του νὰ μὴ ξέσῃ ὅπως αὐτός, ἀλλὰ νὰ μάθῃ γράμματα, γιὰ νὰ πάρῃ κοινωνικὴ θέσι κλπ. Καταντῷ, λοιπόν, πραγματικὸς σκοπὸς τοῦ Σχολείου ἡ προπαρασκευὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ὑπερεργήσῃ τοὺς ἄλλους συνανθρώπους του εἰς τὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα.

Τόσον, λοιπόν, ἡ Οἰκογένεια, ὅσον καὶ τὸ Σχολεῖον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς τὸν ἀνθρώπον μία τάσις ὑπεροχῆς ἔναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἡ ὅποια ἐκδηλοῦται πράγματι εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἀποτέλεσμα ταύτης εἶνε ὅτι οἱ μὲν ἐπιτυγχάνοντες δι' αὐτῆς φθάνουν εἰς τὴν περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ ἀποτυγχάνοντες ἀναπτύσσουν μίσος κατὰ τῶν συνανθρώπων των.

Εὑρυτάτην ἔρευναν ἐπὶ τῶν ψυχοκογικῶν αἰτίων τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων μᾶς παρέχει σήμερον ἡ ἀτομικὴ ψυχολογία. Θὰ ἥδυνατό τις δὲ πράγματι νὰ γράψῃ δλοκλήρους τόμους ἀγαλύων τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν Κοινωνίαν, διὰ νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ἀνωτέρω ἀποψιν. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι, ἀν κάθε ἀνθρώπος θελήσῃ, ἔστω καὶ πρὸς στιγμήν, νὰ ἔρευνήσῃ τὰς ἰδίας του πράξεις, δὲν θὰ κο-

πιάσῃ πολὺν νὰ πιστοποιήσῃ, ὅτι ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα.
Ποῖον ἀραιγεῖ ἄλλον σκοπὸν ἐπιτυγχάνει π.χ. ἐκεῖνος, ποὺ
καταλαμβάνει θέσιν ἄλλου ἀνθρώπου εἰς βάρος τοῦ καὶ
χωρὶς μηδεσόν τινα ἀνάγκην πρὸς τοῦτο; Ποῖον αἴτιον
προκαλεῖ τὴν περιφρόνησιν ἐκείνου, δὲ διοῖς κατέχει κάτι,
ἔναντι ἐκείνου, δὲ διοῖς στερεῖται αὐτοῦ; Διατὶ καὶ αὐτὸς
δὲ πολυεχατομμυριοῦχος πατήρ δὲν ἀρκεῖται εἰς τὰ ἑκατομ-
μύρια, τὰ διοῖς ἀφήνει εἰς τὸν νόν του καὶ μὲ τὰ διοῖα
αὐτὸς θὰ εἶνε ὑπεραυτάρκης καὶ διὰ τὰς φυσι-
κὰς ἀνάγκας καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πολι-
τισμοῦ, ἄλλὰ τὸν προπαρασκεύαζει διὰ τὰ μεγάλα κοι-
νωνικὰ ὑπουργήματα; Ποῖον αἴτιον ὥθει τὴν πολύφρεον
κόσμην νὰ μὴ θέλῃ συνήθως ὡς σύζυγον, παρὰ ἐκείνουν διὰ
τοῦ διοίου θὰ νομέσῃ, ὅτι θὰ ἀντιφοιτῇ περισσότερον κοι-
νωνικῶς;

Ἡ τοιαύτη τάσις πρὸς ὑπεροχὴν πιστοποιεῖται
ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ συναίσθημα τῆς εὐχαριστίσεως, τὸ
διοῖον ἀναπτύσσεται μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑπεροχῆς
αὐτῆς. Τοῦτο εἶνε τοσοῦτον μεγαλείτερον, ὅσον ἐκ κατω-
τέρως ἀφετηρίας ἀρχίζει τις (νεόπλουτοι π.χ. κλπ.). "Οτι δὲ
ἡ τάσις αὐτὴ τῆς ὑπεροχῆς καθίσταται ἔμμονος πλέον ἴδιό-
της, ἀποδεικνύεται, νομίζομεν, καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι δὲ
ὑπερτερῶν δὲν θέλει ἔπειτα νὰ ἴδῃ καὶ ἄλλους ὑπερτε-
ροῦντας (ἔστω καὶ ἀν δὲν βλάπτεται ὁ ἴδιος), ἄλλὰ τοῦ-
ναντίον θέλει νὰ διατηρῇ αὐτὸς καὶ μόνον, εἰ δυνα-
τόν, τὴν ὑπεροχὴν ἔναντι τῶν ἄλλων εἰς τὸν κύκλον τῆς
κοινωνικῆς τοῦ δράσεως. Καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς συνή-
θεις συναναστροφὰς καὶ τὰς κοινωνικὰς ἐν γένει ἐμφανί-
σεις, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἀπλὰς ἀκαδημαϊκὰς συζητήσεις, εἰς

τὴν οἰκειακὴν χαρτοπαιξίαν κλπ. δυνάμεθα νὰ πιστοποιήσωμεν τὴν βασικὴν τάσιν ποδὸς ὑπεροχῆν.

Ἄπὸ τὴν διαρκῆ ὥμοιος αὐτὴν τάσιν ποδὸς ὑπεροχὴν ἀναπτύσσεται πρόγματι ἐν αἱ ἀνταγωνισμὸς (πάλη, ἀγών) εἰς τὴν Κοινωνίαν μεταξὺ τῶν ἀτόμων, μὲν σκοπὸς καὶ φιλοιβῶς αὐτὴν ὑπεροχήν, καθ' οἵανδηποτε κατευθύνονται. Ὁ ἀγών αὐτὸς ὥμοιος πλέον τῶν ἀτόμων εἰς τὴν Κοινωνίαν ποδὸς ἄλληλα δὲν εἶναι φυσικός, ἄλλα προέρχεται ἀπὸ ἄλλας ιδιότητας, αἱ δποῖαι εἶναι χαρακτηριστικαὶ μόνον διὰ τὸν ἀνθρώπον καὶ ἀναπτύσσονται, ἐφ' ὅσον οὗτος ξῆλος ὑπὸ τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ ὅχι ὡς ἀντίδρασις τοῦ ὁργανισμοῦ ποδὸς τὸ φυσικόν του περιβάλλον.

Ἄν τώρα ἀναλύσωμεν βαθύτερα αὐτὰς τὰς ιδιότητας, θὰ πεισθῶμεν, ὅτι εἰς τὸν ἀνθρώπον ἀνεπτύχθη διὰ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐναὶ ὑπέρομετρον ἐν συνείδητον ἐγώ, ἐνας ὑπέρομετρος ἀτομισμός, ὁ δποῖος ἀποτελεῖ συνεπῶς τὸ βαθύτερον κίνητρον τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν Κοινωνίαν. "Οἰα, πρόγματι,, τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα, ποὺ ἀφοροῦν τὴν καὶ¹⁾ ἵκαστα ζωὴν τοῦ ἀτόμου, ἔχουν εἰς τὸ βάθος των ὡς αἴτιον τὸν ἀνθρώπινον ἐγωῖ σμόν⁽¹⁾, τὴν ἴκανοποίησιν δηλαδὴ πλείστων ὕστοις συνατσύηματων, τὰ δποῖα οὐδεὶς ὅμολογεῖ,

1) Ὡς ἐγωῖ σμόν¹⁾ δὲν ἔννοοῦμεν ἀπλῶς τὸν κοινῶς νοούμενον ὡς κακὸν ἐγωῖσμόν, τὴν παράλογον, δηλαδὴ, καὶ ἔκτὸς κάθε ὁρίου κοῦφον ὑπεροφίαν καὶ ἀλαζωνείαν, ἢ ἀκόμη καὶ τὴν ὄλιστικὴν ἴκανοποίησιν μόνον τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἀτόμου ἔκείνου, τὸ δποῖον τίποτε ἄλλο δὲν λογαριάζει ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του, ἄλλα γενικῶς τὴν τάσιν πρόδος ὑπεροχήν, ἔστω καὶ ἕπὸ τὴν καλλιτέραν καὶ λεπτοτέραν της ἐκδήλωσιν.

παρὰ μόνον (καὶ τοῦτο ὅχι πάντοτε) εἰς μόνον τὸν ἑαυτόν του. Ὡς ἀπόδειξιν τούτου φέρουμεν καὶ τὸ γεγονός, ὃτι τὸ θέατρον, ἡ λογοτεχνία, ἡ ποίησις δὲν μᾶς παρουσιάζουν παρὰ σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν συγκλωνιστικὴν σημασίαν τοῦ ἀγιθωπίνου συναισθηματικοῦ διὰ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν. Διότι πράγματι τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν **Κοινωνίαν** διενθύνει τὸ συναισθήματικόν, δηλαδή, **τὰ πάθη**, ἡ ἐμπάθεια, ὁ ἡδονισμὸς κλπ. Πόσες φορές, ἀλήθεια, δὲν ἐπλήρωσαν τὰ ἄτομα πολὺ ἀκριβὰ τὰς ἐπιθυμίας τῶν καὶ πόσες φορὲς ἀραγε δὲν ὑπῆρξεν ἐντελῶς ἄλλη ἡ αἴτια τῆς αἱ β ἀποφάσεως ἐνὸς ὑπουργοῦ, βασιλέως, ἢ αὐτοκράτορος ἀπὸ ἐκείνην, ἡ ὅποια παρουσιάζεται ἐξωτερικῶς; Τὸ «ζητήσατε τὴν γυναικα» π.χ. εἶνε τὸ κίνητρον πολλῶν πράξεων καὶ τὸ πραγματικὸν αἴτιον πολλῶν κοινωνικῶν γεγονότων, τὰ δποῖα καλύπτονται μὲ παντὸς εἴδους ἐξωτερικὰ περικαλύμματα.

Εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ὠθήσεις αὐτὰς τοῦ συναισθηματικοῦ, ἔρχεται ἡ κοίσις, ὡς λέγομεν, ἡ λογική, ἡ συνείδησις τέλος. Αὗται μᾶς λέγουν τί ἔγινε καλῶς, ἢ ὅχι. Ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου δὲ αὐτοῦ ἔργαζονται πράγματι ἀπὸ αἰώνων διὰ τὸν ἀνθρωπὸν ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Φιλοσοφία, αἱ ὅποιαι προσπαθοῦν νὰ φέρουν τὸ ἄτομον εἰς ἀνωτέρας σφαίρας ἡθικῆς ἀντιλήψεως. Δυστυχῶς ὅμως, εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων, ἡ ἐνέργεια τῆς λογικῆς, τῆς κοίσεως καὶ τῆς συνειδήσεως ἔρχονται μετὰ τὴν πρᾶξιν. Ἐρχονται, δηλαδή, νὰ ἐλέγξουν τὰ πεπραγμένα, νὰ ἐξαγάγουν συμπεράσματα, νὰ ἀρυσθοῦν διδάγματα πείρας διὰ τὰς μελλοντικὰς πράξεις. Καὶ εἰς τὸ τελευταῖον ὅμως τοῦτο σημειούνται ἀκόμη, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀποτυχία, διότι καὶ πάλιν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ συναισθηματικοῦ ἐνεργοῦνται ὑπὸ τοῦ

ἀγθρώπου πράξεις, τὰς ὅποίας δὲν προλαμβάνει οὔτε αὐτὴ
ἡ πείρα! Διὰ τοῦτο βλέπομεν πράγματι ἐνίστε, ὅτι οὔτε
αὐτοὶ οἱ διδάσκοντες τὴν ἡθικὴν καὶ τὸ φιλοσοφικῶς ζῆν,
ἢ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς θρησκείας, δὲν εἶνε ἴκανοί νὰ πρά-
ξουν καὶ ἀναλόγως. Αἱ θρησκευτικαί, δηλαδή, καὶ φιλο-
σοφικαὶ διδασκαλίαι παραμένουν διὰ τὸ πλεῖστον τῶν ἀγ-
θούπων εἰς τὸ θεωρητικὸν ἐπίπεδον, ἐνῷ εἰς τὰς πράξεις
τῶν ἀνθρώπων κυριαρχοῦν αἱ ἐνέργειαι τῶν παθῶν.

Καὶ ἄν, συγεπῶς, ἀκόμη ἀποδόσωμεν τὴν ἐνέργειαν
αὐτὴν τοῦ συναισθηματικοῦ εἰς καθαρὰ φυσικὰ ἔνστικτα,
ὡς θέλουν πολλοί, καὶ ἄν αὐτὰ κατέστησαν συνειδητὰ διὰ
τοῦ χρόνου, ἡ ἐνέργεια δικαίως τῆς κρίσεως καὶ
τῆς λογικῆς εἶνε γεγονός, ἀποτελεῖ γα-
ρακτηριστικὸν γνώρισμα διὰ τὸν ἀνθρώπον
καὶ ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς τάσεις
τοῦ συναισθηματικοῦ. Πράγματι δὲ ὅπον προ-
ΐ. ἀβῇ αὐτὴ, ἐνεργεῖ ἀνασχετικῶς ἐπὶ τῆς ἐνέργειας τοῦ
συναισθηματικοῦ καὶ προλαμβάνει τὴν ἐκ τούτου πρᾶξιν,
ἐφ' ὃσον δὲν εἶνε σύμφωνος πρὸς αὐτήν. Καὶ ναὶ μὲν δὲν
γνωρίζομεν ἀκριβῶς ἢν σκέπτεται ἡ ὅχι ἔνας ἵχιθνος, ἡ ἔνα
πτηγὸν ἥλπ., πάντως δικαίως εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι δὲν σκέ-
πτεται μία πέτρα!

‘Ως ἄλλην ἀπόδειξιν τῶν ἀνωτέρω δυνάμεων, νομίζο-
μεν, νὰ φέρωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐννοίας τοῦ δι-
καιού. Αὕτη ἀσφυλῶς ἀνεπτύχθη εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ
ἀδυνατωτέρου, κυρίως πρὸς προστασίαν αὐτοῦ ἔναντι
τοῦ ἰσχυροτέρου, διότι, ἢν δὲ πρῶτος ἡσθάνετο ἴκανὰς τὰς
δυνάμεις του, θὰ ἐπέβαλε καὶ τὸ δίκαιον εἰς τὸν ἀδικοῦντα.
Δυνάμεθα μάλιστα νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι συνήθως ἀδικεῖ
ὁ ὅπως δίποτε ἰσχυρότερος. ’Εφαρμόζει μάλιστα ὁ ἀνθρω-

πος συνήθως δύο μέτρα καὶ δύο σταθμὰ, ἐπικαλούμενος
μὲν τὸ δίκαιον ὅταν μειογεντεῖ πρὸς προστασίαν του, ἀδι-
κῶν δὲ ὅταν εἶνε ἰσχυρός. Παραδείγματα βέβαια θὰ ήδυ-
νάμεθα νῦν φέρωμεν ἀπειρα ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου.
“Οἱοι π. χ. θέλοντι τὴν τιμὴν τῶν συζύγων των, ἐπιβού-
λεύονται ὅμως τὴν τιμὴν τῶν συζύγων τῶν ἄλλων. Ἡ αη-
τέρα θέλει πλούσιον γαιριδὸν διὰ τὴν πτωχὴν κόρην τῆς
καὶ πλούσιαν νύμφην διὰ τὸν πτωχὸν νίόν της κλπ. Τοῦτο
ἀκριβῶς, νομίζομεν, δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀπόδειξιν ἀφ'
ἔνος μὲν τῆς ἐσωτερικῆς τάσεως πρὸς ὑπεροχήν, τοῦ ἐγωΐ-
σμοῦ καὶ τοῦ ἀτομισμοῦ θέλοντος ὅλα δι' ἑαυτόν, καὶ τῆς
ἐσωτερικῆς ἐπίσης τάσεως πρὸς ἀμοιβαίαν ἀλληγεγγύην,
ῶς ἀναγκαίας διὰ τὴν συμβίωσιν ἀνθρώπων εἰς Κοινωνίαν.
Μόνον ὁ ἀδικούμενος πράγματι συναισθάνεται τὴν μεγά-
λην σημασίαν τοῦ δικαίου καὶ τὴν ἀναγκαιότητα αὐτοῦ διὰ
τὰς σχέσεις πρὸς τοὺς ὅμοίους του εἰς τὴν Κοινωνίαν.

“Ο ἀνταγωνισμὸς λοιπὸν μεταξὺ λογικῆς καὶ σινα-
σθήματος, ἡ τάσις, ὅπως ἀντὶ τοῦ συναισθήματος διευθύ-
νει τὰς ἀνθρωπίνους πρᾶξεις (ἀτομικάς, ἡ ὅμαδικάς) ἡ λο-
γική, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ διανόησις ἐν γένει, ἀποτελοῦν-
τὸν αἰώνιον ἀγῶνα μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ,
τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου, ὁ ὅποιος ὅμως εἶνε ἀγὼν
ποὺ γίνεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰς
ἴδιότητας αὐτοῦ, τὰς ὅποιας ἀγνοοῦμεν ποὺ ἔδρεύουν καὶ
τίνος φύσεως εἶνε. Ἡ γαληναγώγησις τοῦ συ-
ναισθήματος (πάθους) ὑπὸ τῆς ψυχρᾶς λογι-
κῆς τῆς διανοήσεως ἀποτελεῖ συνεπῶς τὸ διακοι-
τικὸν γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου-ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος
ζῇ εἰς Κοινωνίαν μετ' ἄλλων ὅμοιων του, ἀπὸ τὸν ἄν-
θρωπον-ζῷον, ὁ ὅποιος θὰ ἔξῃ τὸν ἀπολύτως φυσι-

κὸν βίον. Ἡ δ' ἐπικράτησις τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἀνθρώπου· οὗτον εἶναι τὸ αἴτιον τῆς κακοδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἀποτελεῖ ἀντίφασιν πρὸς τὸν κοινωνικὸν βίον, τὸν δικοῖον δὲν ἔδημιούργησαν αἱ ζῷωδεις, ἀλλὰ ἀνευματικαὶ ἴδιότητες τοῦ ἀνθρώπου!

Οἱ ἄγὸν λοιπὸν τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν Κοινωνίαν εἶνε νοητικὸς καὶ προέρχεται ἀπὸ τὰς διανοητικὰς ἴδιότητας τοῦ ἀνθρώπου, δπως ὁ ἄγὸν εἰς τὴν Φύσιν εἶνε φυσικός, διότι ὡς εἴπομεν, ἡ Κοινωνία καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἀνθρώπου εἰς αὐτὴν εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως, ὁ δὲ κοινωνικὸς ἄγὸν τοῦ ἀτόμου προπαρασκευάζεται εἰς τὴν Οἰκογένειαν καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον διὰ τῶν νοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ πραγματοποιεῖται εἰς τὴν Κοινωνίαν, ἵκανοποιεῖ δὲ τὸ συναισθηματικὸν τοῦ ἀτόμου, ἥτοι στηρίζεται ἐπὶ ψυχολογικῶν βάσεων. Δυνάμεθα ἀκόμη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις πρωτοστατεῖ ἡ αὐτὴ τάσις τῆς ὑπεροχῆς. Παρατηρεῖται πράγματι μία αὐξοντα ἐπιθυμία διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν, φθάνων δὲ κανεὶς εἰς μίαν βαθμίδα οἰκονομικῆς εὐημερίας ἐπιθυμεῖ ἀμέσως τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν ταύτης, διὰ νὰ ἔχῃ περισσοτέρας ἀπολαύσεις. Τοῦτο διαλανθάνει ἵσως τὴν προσοχὴν τῶν οἰκονομολόγων, τὸ γεγονός, δηλαδή, ὅτι τὸ αὐτὸ ἀτομον, τὸ δικοῖον εἰς τὴν α οἰκονομικὴν κατάστασιν ἥτο αὐταρκεῖ, ἐπιδιώκει τὴν διαρκὴ οἰκονομικὴν ἀνύψωσιν, ἐπαυξάνον οὕτω καὶ τὰς ὑλικάς του ἀνάγκας. Τοῦτο θεωρεῖται δυστυχῶς πρόοδος εἰς τὴν σημερινὴν Κοινωνίαν, ἐνῷ μόνον τὴν

τάσιν τῆς ὑπεροχῆς καὶ τὸν ἐγωῖσμὸν τοῦ ἀτόμου ἴκανοποιεῖ. Διότι, ἐνῷ τῷ ἀτόμῳ νομίζει οὕτω δτὶ ἀποκτᾷ μείζονα ἐλευθερίαν, γίνεται δοῦλον τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν καὶ συντελεῖ οὕτως εἰς τὴν κακοδαιμονίαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν δμοίφων τού. Ἡ φράσις πράγματι «τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου» παραμένει κενή περιεχομένου, διότι πράγματι οὐδεὶς εἶνε εὐχαριστημένος μὲ δ, τι ἔχει. Ἡ μάμησις εἰς τὴν ἀμφίστιν, τὴν τροφήν, τὴν πολυτέλειαν κλπ. καὶ δ συναγωνισμὸς τοῦ ποῖος θὰ ὑπερτερεῖ τὸν ἄλλον εἰς δλα, ἔχει, καθ' ήμας, μεγίστην σημασίαν διὰ τὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα.

Συμπέρασμα. Ἀπὸ δλα δσα εἴπομεν προηγουμένως, προκύπτει, δτὶ κατὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν Κοινωνίαν ἀναπτύσσεται ἕνας ἀγὼν μεταξὺ τῶν ἀτόμων, δ δποῖος δύναται νὰ δνομασθῇ κοινωνικὸς ἀγὼν τοῦ ἀτόμου. Οὔτος δὲν δύναται νὰ παραλληλισθῇ μὲ τὸν φυσικὸν ἀγῶνα περὶ ὑπάρχειως τῶν δργανισμῶν, ἀλλ' ἔχει ως αἴτια τὴν τάσιν τῆς ὑπεροχῆς καὶ τὴν ἴκανοποίησιν τοῦ συναισθηματικοῦ τοῦ ἀτόμου, λόγῳ τοῦ ἀναπτυχθέντος ὑπερμέτρου ἀτομισμοῦ.

B'. **Ο ἀγὼν τῶν τάξεων (όμαδων) εἰς τὴν Κοινωνίαν.** Εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια ἀπεδείξαμεν, δτὶ δ ἀγὼν τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν Κοινωνίαν δὲν εἶνε φυσικὸς καὶ μηχανικός, ἀλλ' δτὶ προέρχεται ἀπὸ ψυχολογικὰ αἴτια, λόγῳ τῶν συνθηκῶν τῆς Κοινωνίας. Εἰς τὸν Μαρξισμὸν δμως δὲν γίνεται λόγος περὶ ἀγῶνος τῶν ἀτόμων, ἀλλὰ περὶ ἀγῶνος τῶν τάξεων, αἱ δποῖαι, ως εἴπομεν, εἶνε δμάδες μὲ οἰκονομικὰς διαφοράς. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ ἔξετάσωμεν, ἀν δ ἀγὼν τῶν τάξεων εἶνε φυσικός, καὶ ἀν δγι, ποῖα τὰ αἴτια αὗτοῦ.

‘Η κοινωνικὴ ὄμιλος ἐν πρώτοις δὲν ἀποτελεῖ μίαν φυσικὴν ἐνότητα, ἡ ὁδοία νὰ δύναται νὰ παραλληλισθῇ π.χ. πρὸς τὰς κοινωνίας τῶν ζώων (κοινωνίας μηριάκων π.χ. μελισσῶν κλπ.). Διότι πρὸς ταύτας, ὡς εἴπομεν, μόνον ἵσως ὅλοκληρος ἡ Κοινωνία, ὡς ἀνθροισμα συμβιούντων ὁργανισμῶν, δύναται ἀπλῶς νὰ παραλληλισθῇ. Τὸ δὲ γίνεται διὰ τὴν διμάδα λόγος περὶ συνόλου, τοῦτο νομίζομεν, διὰ πιστοποιεῖ, διὰ δὲν ἐφαρμόζονται δι’ αὐτὸ φυσικοῖς τινες νόμοι. Εἰς τὴν φύσιν πράγματι δοῦ τὸ ἄτομον χωρὶς συνολικὸν σκοπόν, ἐνῷ εἰς τὴν Κοινωνίαν, διὰ νὰ διμιλήσωμεν περὶ συνόλου, πρέπει τοῦτο νὰ εἶναι ὁργανωμένον (ὁργάνωσις τοῦ προλεταριάτου). ‘Η ὁργάνωσις δημοσίας αὐτὴ γίνεται διὰ τῶν νοητικῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅχι φυσικῶς. Προλεταριάτον ὑπῆρχε πάντοτε, τόρα δημοσίας ὁργανοῦται. ’Εφ’ δοσον ἄλλως τε χαρακτηριστικὸν τῆς δημάδος (τάξεως) εἰς τὴν Κοινωνίαν εἶναι, διὸς εἴπομεν, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις αὐτῆς, οὐδὲν ἀνάλογον ταύτης εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρωμεν εἰς τὴν Φύσιν, διότου αἱ κοινωνίαι δημοίων ὁργανισμῶν ἔχουν μόνον φυσικὸν λόγον ἐνότητος. Κατ’ ἀκολουθίαν καὶ ὁ παραλληλισμὸς τῆς πάλης τῶν τάξεων εἰς τὴν Κοινωνίαν πρὸς τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα τῶν ὁργανισμῶν εἰς τὴν Φύσιν, τὸν διότον διατυπώνει ὁ Μαρξισμός, εἶναι κατὰ βάσιν ἐσφαλμένος καὶ ἀστήρικτος. Μόνον ἵσως οἱ ἀεργοι (λαμβανόμενοι ὡς σύνολον, ὡς τάξις) δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς σύνολον μὲ φυσικὸν λόγον ἐνότητος καὶ νὰ παραλληλισθοῦν πρὸς φυσικοὺς ὁργανισμούς, οἱ διότοι στεροῦνται φυσικῆς τροφῆς συνολικῶς. Διότι οὗτοι στεροῦνται τῆς θεμελιώδους βάσεως διὰ τὴν κοινωνικὴν ζωήν, ἥτοι τῆς ἐργασίας πρὸς ἀπόκτησιν χρήματος, καὶ διατρέχουν τὸν κίνδυνον ν’ ἀποθάνουν τῆς πεί-

νης. Τοιούτον τι συμβαίνει πολλάκις εἰς τὴν Φύσιν, δπως π.χ. εἰς τὰ ἐκ πεύκης δίση τῆς Αὐστρίας κατά τινα ὑπέρμετρον πολλαπλασιασμὸν τῆς κάμπης τῆς Πεύκης. Αὕτη ἀνεπτύχθη ὑπερμέτρως καὶ κατέστρεψε τὰ ἐν λόγῳ δάση. Οἱ ἀπόγονοι ὅμως τῆς γενεᾶς αὐτῆς μὴ εὑρόντες ἐπαρκῆ τροφὴν κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀπέθανον τόρα μὲν τὴν σειρὰν τῶν ἀπὸ τὴν πείναν. Ἡ τάξις δημος, ἡ δποῖα κατέρχεται σίμερον εἰς ταξικὸν ἀγῶνα, ἀποτελεῖ σύνολον συνειδητὸν ἐαυτὸν καὶ τοῦ ἀγῶνος, τὸν δποῖον κάμνει πρὸς βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς συνθηκῶν. Εἶνε συνεπῶς ἡ τάξις καὶ, ὁ ἀγῶν αὐτῆς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεων τῶν ἀτόμων της, μία συνισταμένη, δηλαδή, ψυχολογικῶν ἢ λογικῶν παραγόντων, οἱ δποῖοι εἶνε κοινοὶ εἰς τὰ ἄτομά της.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω δυνάμεων νὰ συμπεράγω μεν, δτι φυσικὰ αἴτια ἀγῶνος τάξεων δὲν ὑπάρχουν (πλὴν μόνον ἵσως τῆς τάξεως τῶν ἀέρων), διότι πᾶσα ἄλλη τάξις ἔχουσα ὀποζδήποτε ἔξησφυλισμένην τὴν τροφὴν καὶ τὴν διαιώνισιν δὲν θὰ εἶχε φυσικὸν λόγον ἀγῶνος, ἢν μὴ ἄλλα αἴτια, ἄλλαι σκέψεις καὶ ἄλλαι ἐπιθυμίαι δὲν ἥγωνον τὰ μέλη τῆς καὶ δὲν τὰ ὕθουν πρὸς τοῦτο. Αἱ πλούσιότεραι πράγματι τάξεις ἀπολαμβάνουν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν ὑλικῶν κυρίως ἔκείνων ἀγαθῶν, τὰ δποῖα ἐδημιούργησεν ὁ πολιτισμός. Αἱ πτωχότεραι τούναντίον τάξεις στερούμεναι τούτων, ἡ μὴ δυνάμεναι νὰ τὰ ἔχουν ἔξησφυλισμένα, ἡ καὶ ἐν ἀφθονίᾳ, δπως ἐπιθυμῆσιμον σίμερον κάθε ἀνθρωπος, διατίθενται δυσμεγῶς κατὰ τῶν πλουσίων τάξεων. Ἔτσι φιλάνουν σιγὰ - σιγὰ εἰς τὴν σκέψιν, δτι αἱ τελευταῖαι αἵται πλουτάζουν. ἔκμεταλλευόμεναι τὴν ἔργασίαν τῶν κατωτέρων

οἰκονομικῶς τάξεων (τοῦ προλεταριάτου), τοῦτο δ' ἀχριθῶς ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας, ἥτοι, ἡ συσώρευσις τῆς ὑπεροχῆς οἰκονομικῆς, ἥτοι, ἡ δύοια προκύπτει ἐκ τῆς ἀργασίας τοῦ προλεταριάτου ὑπὲρ τοῦ κεφαλαίου. Ἡ οἰκονομική αὕτη κατάστασις συνεπῶς εἰς τὴν Κοινωνίαν θεωρεῖται ὡς ἀπότοκος μᾶς ἀδίκου κατανομῆς τοῦ Τλούτου, καὶ συνεπῶς τῶν ἀγαθῶν, καὶ πρὸς διόρθωσιν τῆς ἀδίκου αὐτῆς κατανομῆς γίνεται καὶ ἐπισχύεται ὁ ταξικὸς ἀγὼν μέχρις ἐπαναστάσεως καὶ διὰ σκληρῶν μέσων. Καὶ τὰ δύο ὅμως αὐτά, ἥτοι ἡ αἵτια τοῦ φαινομένου καὶ ὁ τρόπος τῆς διορθώσεως αὐτοῦ, δὲν προέρχονται ἀπὸ φυσικὴς αἴτια, ἀλλ' ἀποτελοῦν σκέψιν δικαιοσύνης, ἥτοι ἀσυνείδητος μηχανικὴς ἀντίδρασις τοῦ δργανισμοῦ, ἔναντίον μᾶς ἐκ φύσεως διημουργηθείσης καταστάσεως συνθηκῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐνάσκησις σήμερον τῆς ὠργανωμένης ἡ ἀτομικῆς φιλανθρωπίας πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν τάξεων (Ὑπουργεῖα Προνοίας, κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις, φιλανθρωπικαὶ ἔταιροι κλπ.), ἥτοι ἡ κίνησις πρὸς βελτίωσιν τῶν ὅρων τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἡ δύοια γίνεται ἐκ τῶν ἀνω (δηλαδὴ ἐκ μέρους τῆς κρατούσης τάξεως) καὶ ἡ γενικὴ οὖτως εἰπεῖν ἀναγνώρισις (ἔστω καὶ θεωρητικῶς) τῆς ἀνάγκης τῆς βελτιώσεως τῶν κοινωνικῶν ὅρων διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀπόρων, εἶνε, νομίζομεν, ἀπόδειξις ὅτι αἱ συνθῆκαι αὐταὶ εἰς τὴν Κοινωνίαν προέρχονται ἀπὸ τὴν διανόησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ εὑρῷμεν ἀνάλογον φαινόμενον εἰς τὴν Φύσιν.

Καὶ αὗταὶ αἱ διμάδες λοιπόν, κινοῦνται ἐξ αἰτίας ἕνος

ψυχολογικοῦ συναισθήματος, μᾶς ψυχολογικῆς καταστάσεως, ή ψυχολογικὴ δὲ αὕτη κατάστασις τοῦ πλήθους (τάξεως) εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν ψυχικῶν διαθέσεων τῶν ἀτόμων. Τὸ σύνολον φαίνεται ἀπόδοσωπον, ἀποτελεῖ δῆμος πράγματι τὸ ἀμφοισμα τῶν προσώπων καὶ διευθύνεται ἀπὸ μίαν θεμελιώδη ἰδέαν, ή δποία στηρίζεται εἰς κοινόν τι ψυχικὸν συναισθῆμα τῶν μελῶν τοῦ συνόλου. Καὶ τὸ μὲν ψυχολογικὸν συναισθῆμα εἶνε καὶ ἐδῶ ή τάσις τῆς ὑπερογῆς τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν κατωτέρων τάξεων ἔναντι τῶν ἀνωτέρων τοιούτων, διευθύνουσα δὲ λογικὴ ἰδέα εἶνε ή ἰδέα ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ δικαιοσύνην εἰς τὴν Κοινωνίαν, ή δποία πρέπει νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἴσοτητα δῆλων ὃς πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς.

Καὶ ἐδῶ δὲ δῆμοίως παρατηροῦμεν, ὅτι οἱ ὁδηγοὶ τῶν δημάδων (λαῶν) μεταχειρίζονται ἀκριβῶς τὸν ψυχολογικὸν παράγοντα, δῆπος διεγείρουν τὸ συναισθηματικὸν τῶν ἀτόμων. Καὶ δποι μὲν ἐπικρατοῦν οἱ κριτικοὶ καὶ λογικοὶ ἥγεται, αἱ μᾶζαι διευθύνονται καλῶς, δποι δὲ οἱ δημαγωγοί, αἱ μᾶζαι διδηγοῦνται κακῶς.

"Οτι αἱ βάσεις τῶν δημαδικῶν ἀγώνων εἶνε ψυχολογικαὶ καὶ γενικῶς πνευματικαί, ἀποδεικνύεται νομίζομεν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι πολλοὶ π.χ. ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς σήμερον ἔχουν ἰδίαν περιουσίαν, ἐξησφαλισμένην ἐργασίαν κ.ο.κ. Ἡ ἰδέα δημος τῆς μελλοντικῆς βελτιώσεως τῶν δρων τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων, τὸ μῆσος κατὰ τῶν ἔχοντων περισσοτέρας ἀπόλαυσις τῆς ζωῆς κ.ο.κ. συνενοῦν αὐτοὺς πρὸς τὰς κομμουνιστικὰς ἰδέας. "Όλα ταῦτα δῆμος εἶνε καθαρῶς ψυχικὰ αἴτια, δχι δῆμος φυσικὰ τοιαῦτα. Πολλὰ ἀτομα ἐπίσης μεταπίπτουν ἀπὸ τῆς μᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἰδεολογίαν, ἐνεκα ἀτομικῶν (ψυχολογικῶν, ἡθικῶν κλπ.) αἰτίων,

ὅπως π.χ. ὁ Μουσολίνι, ὁ ὅποιος μετέπεσε ἀπὸ τὸν Σοσιαλισμὸν εἰς τὸν Φασισμὸν κλπ.

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως δυνάμεθα νὰ φιθάσωμεν εἰς ἀγάλογα συμπεράσματα. Ἡ ἔννοια, δηλαδή, τοῦ ἀγῶνος, νομίζουμεν, ὅτι δὲν εἶνε φυσική. Εἰς τὴν Φύσιν, δηλαδή, οὔτε ἀγῶνες, οὔτε νικηταὶ καὶ νικημένοι ὑπάρχουν, ὅπως δὲν ὑπάρχουν καταστροφαί, βλάβαι, ωφέλειαι καὶ κατεξῆς. Ὄλα αὐτὰ πράγματι εἶνε ἔννοιαι, αἱ ὅποιαι προηλθον ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν καὶ ἔχουν σχέσιν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους πρᾶξεις καὶ τὰ ἀνθρώπινα συμφέροντα, ὁ ἀνθρωπος δὲ μετέφερε τὴν ἔννοιαν ταύτην ἀναλογικῶς καὶ εἰς τὰ φαινόμενα τῆς Φύσεως. Εἰς τὴν Φύσιν ὑπάρχουν πράγματι μόνον φαινόμενα (μεταβολαὶ) καὶ νόμοι κατὰ τοὺς ὅποιους συμβαίνουν ταῦτα. Ἡ ὑψηλὴ θερμοκρασία π.χ. ἐπιταχύνει τὴν ἔξατμισιν, ἐνῷ ὁ ὑγρὸς καιρὸς τὴν ἐπιβραδύνει. Εἰς κοινωνικὴν γλῶσσαν δύναται νὰ μεταφρασθῇ τοῦτο πάλη μεταξὺ θερμοκρασίας καὶ ὑγρασίας. Ἡ διαβρωτικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος παλαίει, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, πρὸς τὴν συνεκτικότητα τῶν μορίων τοῦ πετρώματος, τὸ ὅποιον διαβιβρώσκει κ.ο.κ. Κατ' ἀναλογίαν ὁμιλοῦμεν καὶ περὶ ἀγῶνος τῶν ὁργανισμῶν εἰς τὴν Φύσιν, ἐνῷ μόνον φαινόμενα διατηρίσεως τοῦ ἀτόμου καὶ διαιωνίσεως τοῦ εἶδους ὑπάρχουν, μὲ ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον οὐδενὸς τὸ συμφέρον ἔξυπηρετεῖ. Εἰς ταῦτα ἡμεῖς δίδομεν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀγῶνος μεταφέροντες αὐτὸν ἐκ τῆς ἴδικῆς μας πείρας εἰς τὴν Φύσιν, ἐνῷ ἀκριβῶς προσπαθοῦμεν νὰ δικαιολογήσωμεν τὰς ἴδιας μας πρᾶξεις διὰ φυσικῶν ἀναλόγων.

Συμπέρασμα. Ἀπὸ ὅσα εἴπομεν τόσον διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀτόμου, ὅσον καὶ διὰ τὸν ἀγῶνα τῶν τάξεων εἰς τὴν

Κοινωνίαν, προκύπτει πλέον ἐντελῶς ἀβίαστα, ὅτι οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ δὲν ἔχουν φυσικὰς βάσεις, οὔτε διέπονται ἀπὸ φυσικοὺς νόμους, ἀλλὰ γίνονται μέσα εἰς τὴν Κοινωνίαν, διότι ἀκριβῶς ὑπάρχει ἡ Κοινωνία. Γίνονται συνεπῶς ὅχι ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἐπιπέδου μηχανικῶς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ (νοητικοῦ, ψυχολογικοῦ) ἐπιπέδου, τὸ δποῖον ἐδημιούργησε τὴν σημερινὴν Κοινωνίαν καὶ ἀποτελεῖ τὸ μήτιον τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου εἰς αὐτήν. "Οπως λοιπὸν παρετηρήσαμεν ἡδη (σελ. 45), βλέπομεν, ὅτι εἰς τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ εἰς δλόκληρον τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐκδηλούται νέος παράγων τῆς ζωῆς, ὁ πνευματικὸς παράγων, τὸν δποῖον δὲν ἀνευρίσκομεν ἔτσι ἐκδηλωμένον εἰς τοὺς ἄλλους δργανισμόύς. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου, ἡ διανόησίς του, εἶνε δημιουργικὸν νέων δρων καὶ νέων συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Τὰ δὲ πάθη καὶ αἱ ψυχικαὶ δρμαὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀνεπιύχθησαν ἐπίση: μέσα εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον καὶ αὐτὸν ἐξυπηρετοῦν.

Ἡ ἀντιδιαστολὴ αὐτῇ λοιπὸν μεταξὺ φυσικοῦ καὶ μη γανικοῦ ἀφ' ἐνός, καὶ πνευματικοῦ καὶ ψυχικοῦ παράγοντος ἀφ' ἐτέρου μᾶς παρουσιάζεται ἐπιβεβλημένη ἀπὸ αὐτῆς τὰ πράγματα καὶ ὅχι ἀπὸ μεταφυσικὰς θεωρίας. Εἶνε δέ, καὶ ἡμᾶς, ἀπορίας ἄξιον πῶς παροχάται ὁ πνευματικὸς αὐτὸς παράγων εἰς τὰ φαινόμενα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου μὲ θεωρίας καὶ λογικοὺς εἰδομοὺς σκέψεων καὶ ἀποπειρᾶται ἡ ἀγαγωγὴ τῶν ἴδιας φύσεως φαινομένων ἐν τοῦ πνευματικοῦ βίου εἰς καθαρὰ μηχανικὰ (φυσικὰ) τοιαῦτα. Ἡ πλήρωσις π.χ. τῆς γενετησίου δρμῆς εἶνε βέβαια καθαυῶς φυσικὸν βιολογικὸν φαινόμενον. Ἡ ἀμοιβαία δμως πίστις τῶν συζύγων εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον εἴνε ἀποτέλεσμα καὶ